

הקומו קרוב למאה שיעורים ברחבי הארץ, הורחבה הפעילות בשנה האחרונה לאין ערוך ובחודשים האחרונים כבר פעלו יותר מ-400 שיעורי ה'דף היומי בהלכה' ברחבי הארץ. לקראת סיום כרך א' של המשנה ברורה, ותחילת לימוד החלק השני מתוך ששת חלקי הספר, יצא 'דרשו' בקמפיין נרחב לפתיחת שיעורים נוספים ללימוד 'הדף היומי בהלכה', והמהפכה ממשיכה להתרחב בקצב מדהים, עם יותר מ-500 הפרושים כיום ברחבי הארץ, והמשך פעילות לפתיחת שיעורים נוספים.

התפשטות ה'דף היומי בהלכה' היא לא רק גאוגרפית, אלא גם לכלל חלקי האוכלוסייה שומרת המצוות. לצד מאות רבות של שיעורים המתקיימים בהיכלי התורה, השיבות הקדושות ובתי הכנסת שבכל אתר ואתר, מתקיימים שיעורים גם ברכבי הסעה, בבתי חולים, במועדונים לגמלאים ואפילו בבתי הסוהר באגפים לשומרי מצוות.

גדולי ומאורי הדור שליט"א יודעים על כך, וזאת הסיבה שהם נרתמים בהתלהבות להמשך הפצת רעיון ה'דף היומי בהלכה', והעמקת המהפכה. השתתפות גדולי התורה אינה שמורה רק למעמדי רבי רושם כמו זך שנגרף הפעם לרגל סיום כרך א' של המשנה ברורה: הם מלווים את המהפכה בכל ימות השנה, מבקשים לשמוע עוד על התפתחות היוזמה, עוקבים בדריכות אחר מספר השיעורים העולה בהתמדה, מייצעים ומעתירים בתפילה למען הצלחת המהפכה ההלכתית, כמלאך המכה על ראשו של כל עשב ועשב, ואומר לו גדל.

את המעמד פתח והנחה הגאון רבי יהודה אריה דינר שליט"א, רב ביהמ"ד 'דברי שיר', שביטא את ההתרגשות העצומה שאחזה בקהל המשתתפים המצומצם שזכה להיות עד למעמד נורא ההוד, עת התכנסו ראשי אלפי ישראל לכינוס שכל כולו עוסק בלימוד ההלכה והחדרת הלימוד הזה לכל לב יהודי ולכל בית יהודי.

נשיא 'דרשו' רבי דוד הופשטטר, פתח בשבח והודאה לקדוש ברוך הוא, שזיכה אותו לייסוד ולהוביל את המהפכה של 'הדף היומי בהלכה', על פי הרעיון שהגן מרנן עמודי ההוראה, פוסקי הדור מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל, ומרן בעל שבת הלוי זיע"א אשר ביקשו ממנו לייסד תוכנית של לימוד הלכה לכל בית ישראל. נשיא 'דרשו' הודה מקרב לב למרנן וברנן גדולי ישראל שליט"א, המתמסרים בכל לב למען הרעיון והמהפכה הבאה בעקבותיו, ושהסכימו לכהן כחברים במועצת הנשיאות של הדף היומי בהלכה.

מרן אדמו"ר מויז'ניץ שליט"א אמר בדבריו, כי "כל השונה הלכות בכל יום מובטח לו שהוא בן עוה"ב", והקשה מה הדגש "בכל יום"? כשהוא פושט את שאלתו באומרו שהכוונה היא, שכל היום של האדם צריך להיות בנוי ומושתת עפי" ההלכה. "לפעמים אנשים מסתובבים בעולם ועושים כרצונם, נדמה להם שהעולם שלהם, הם בעלי הבית על העולם, ולא הפשט "כל השונה הלכות" היהודי מבין שהעולם אינו שלו, אלא של הקב"ה ולכן עליו להנהיג כפי שציווה השי"ת בכל פרט ופרט. כיצד יתכן שהאדם לומד תורה ולא ילמד אך' להתנהג עפי" התורה?".

הגאון הגדול רבי שמעון בעדני שליט"א, פלפל גם הוא באותו מאמר חז"ל, וביאר כי כלאורה יש לתמוה מדוע מביאים את הפסוק 'הליכות עולם לו" בתנא דבי אליהו: "מי שמעיין בפסוקים בנביאי היכן שכתוב הליכות עולם לו, רואה שמדובר על ימים שבהם היו התפוכות עולם, ואם נן למה דווקא כאן דרשו חז"ל שיש צורך ללמוד הלכות בכל יום? אלא כעולם השני שע"י לימוד ההלכה ניצלים מתהפוכות עולם, ובפרט בימים אלו של תהפוכות עולם שכל העולם רושע ונוגע מבית ומחוץ, זה הזמן שבו צריך להתחזק בלימוד ההלכה בקביעות, ומי שלומד הלכה ניצל מהדברים הללו".

מרן ראש הישיבה הגרא"ל שטיינמן שליט"א נשא את דברי הסיום, בעוד הקהל מאזין בהתרגשות וברוב קשב לדברים היוצאים מן הלב: "האדם חייב לנהוג את כל חייו על פי ד' חלקי השולחן ערוך" אמר ראש הישיבה. "זה יסוד האדם. הרי מעצם העובדה שהחפץ חיים בחר לכתוב את חיבורו דווקא על איו"ח, או לדברי האומרים שהתכוון לכתוב גם על יתר חלקי השי"ע, על כל פנים הוא התחיל באו"ח, מזה לבד אנו למדים את הראותו שיש ללמוד הלכה בכל יום".

את הדברים חתם מרן ראש הישיבה שליט"א בצפייה לישועה באומרו: "על ידי לימוד ההלכה נזכה כולנו לגאולה שלמה במהרה בימינו".

ב'דרשו' מסכמים בסיפוק רב את המעמד רב את הרושם של כינוס מועצת הנשיאות של ה'דף היומי בהלכה', ופונים לכל יהודי שמבקש לקיים את התורה והמצוות כהלכתן, להצטרף למהפכה ולקבוע סדר לימוד יומי בתקנת ה'דף היומי בהלכה'.

"מתחילים עכשיו את הכרך השני של המשנה ברורה, בו נלמדות הלכות יסודיות וחינויות מאוד בחיי היום יום של כל יהודי שומר מצוות. הלכות נשיאת כפיים, נפילת אפים, קריאת התורה, במשך הלכות תפילה, הלכות ברכת הנהנין ועוד הלכות שכלי יהודי חייב לדעת אותן מדי יום, עשרות ומאות פעמים במהלך היום.

"אפשר ללמוד הלכה בכל קצב שרוצים, אבל השיטה הטובה ביותר, שכבר הוכיחה את עצמה בקרב עשרות אלפי יהודים, היא הלימוד במסלול 'הדף היומי בהלכה'. זאת הדרך הקלה והבטוחה להגיע להישגים של ממש בלימוד התורה. וזאת הסיבה שכל גדולי ומאורי הדור, ללא יוצא מן הכלל, תומכים ברעיון ומסייעים להמשכת, הרחבת והעמקת מהפכת לימוד 'הדף היומי בהלכה'.

"כל כך הרבה תורה והלכה"

רשמים /// הרב ישראל ליוש

דממה בחדר, צפייה ודריכות. אפשר לנסר את התרגשות במסור. על השולחן פרוסה מפה, והיא כפרוכת של ארון קודש, עליה רקומות התיבות 'בהתאסף ראשי עם...'

בלבי אמרת: כמה מתאים שזו המפה שנבחרה לכינוס הצדיקים הזה, הרי עוד מעט יכנסו לכאן גדולי ומצוקי ארץ ויניחו עליה את ידיהם הקדושות.

בזה אחר זה הם נכנסו, ראשי העדה, גדולי האומה, מכל העדות והחוגים. בזמן העמוס ביותר, ערב חג הפסח, כאשר כל מנהיג עסוק בקהילתו ובחסידיו, מי לבקמחא דפסחא ומי באפית המצות, בפסיקת הלכות ואם בדרשות של שלושים יום קודם חגג. והנה הם מוצאים את הזמן להתכנס כדי לחזק את לימוד ההלכה בכל יום.

עוד לפני ששמענו את דברותיהם ואת משאות החיזוק, עצם הטרחה הרבה שמנהיגי העדה הזקנים והישישים ראו לנכון לטרוח עבור נושא זה, יש בה די כדי ללמד אותנו כמה חשוב הוא לימוד ההלכה תמידין כסדרן.

ואז, באחת נעצרה הנשימה, הס השולך בחדר, וכאילו ניתן האות, נעמדו כל גדולי הדור על רגליהם לקבל את פני המארח, ראש כל בני הגולה, ראש הישיבה מרן רבנו הגאון הגדול רבי אהרן ליב שטיינמן שליט"א שאף הוא ככל חברי הנשיאות 'הדף היומי בהלכה' לא לחזק את לימוד ההלכה.

הדברים שנאמרו היו קצרים, אך נוקבים וחדי משמעות. בלמרות תפילות הדין, כי היא חיוב נמוך אחרי שיצא לדרך, ואפילו עם עכשיו יחליט שרוצה לחזור לביתו, יצטרך לומר תפילת הדרך על הדרך שנתורה לו עד לעיר".

"בדומה לכך העלה בעל השבבי אש' שליט"א נושא אחר לדין שעלמדנו כאן את הדין שמתור להתפצל בכל לשון, לבד מלשון ארמית שאינה מוכרת למלאכים. עם זאת, נכתב בהלכה, כשמצאנים ליד חולה תומר להתפלל גם בארמית,

מכל מקום

שעורי הדף היומי בהלכה

השיעור שפותח את היום עם הלכה ברורה

- מקום** - בית הכנסת מ'תיבתא, רח' הרב קוק 3, בני ברק.

- מגיד שיעור** - הגאון הגדול רבי שמואל אליעזר שטרן שליט"א גאב"ד 'שערי הוראה' ובעל השבבי אש'

- זמן אמירת השיעור** - 7:00 בבוקר. אחרי השיעור תפילת שחרית במקום.

לפני קצת יותר מחודשיים נפתח שיעור המיוחד של הגאון בעל השבבי אש, בבית המדרש מ'תיבתא' ברח' הרב קוק 3 בבני ברק. וכבר הוא מרכז סידו יום עשרות משתתפים. פנינו למקורבו הרב חיים משה כץ הי"ו, שגם כתב את ההערות היוצאות מתוך השיעור, ומרכז אותן לדפוס, כדי לשמוע מעט על השיעור ועל אופיו.

לא בכדי הפך שיעורו של הגרש"א שטרן למפורסם באזור בתוך זמן קצר. הלימוד כאן פורה במיוחד. עם דיונים מרתקים העולים מתוך הנלמד, ומסקנות פסוקות הלכה למעשה, על ידי הרב שליט"א שנושא ונתן בהלכה מוציא מתחת ידיו פסקים ברורים ומלובנים, לשמחתם של המשתתפים הרבים.

כך למשל התעוררה שאלה מעניינת מאוד בנושא של תפילת הדרך: האם ים שכבר אמר את תפילת הדרך, יכול לאמורה שוב כדי להוציא אחרים ידי חובתם, או שמאחר וכבר פקע ממנו החיוב, אינו יכול להוציאם. הרב תלה את השאלה הזאת בחקירה האם תפילת הדרך יש לה דין של ברכות השבח שאדם מחויב בהן ויכול להוציא אחרים גם אם יצא ידי חובה, או שדומה לדין של ברכות הנהנין, בהן אינו יכול להוציא לאחרים אלא אם כן הוא מוציא גם את עצמו באותה הברכה. והרי תפילת הדרך היא אינה בגדר חיוב מצד אחד כי אין כל חובה לצאת לדרך, ומאידך, לאחר שכבר יצא לדרך היא נן בגדר חיוב וממילא אפשר יהיה להשוותה לברכות השבח.

"ובאמת לאחר דן ודברים מרתקם שהתנהל כאן במהלך השיעור, נטה הרב שליט"א לומר שיכול להוציא אחרים גם אם כבר אמר תפילת הדרך, כי היא חיוב נמוך אחרי שיצא לדרך, ואפילו עם עכשיו יחליט שרוצה לחזור לביתו, יצטרך לומר תפילת הדרך על הדרך שנתורה לו עד לעיר".

"בדומה לכך העלה בעל השבבי אש' שליט"א נושא אחר לדין שעלמדנו כאן את הדין שמתור להתפצל בכל לשון, לבד מלשון ארמית שאינה מוכרת למלאכים. עם זאת, נכתב בהלכה, כשמצאנים ליד חולה תומר להתפלל גם בארמית,

לחידודי שמענתא...

עיון בדבר הלכה

ברכת כהנים שלא מול פניהם

כתב השו"ע (ס' קכח סעי' כד) דהעם שבשדות שהם אנוסים במלאכתם יוצאים בברכת כהנים אף שאינם עומדים לפני הכהנים אלא לאחריהם. וביאר המש"ב (ס"ק צ) שאם אינם אנוסים אינם יוצאים ידי חובה כיון שמראים שאין הברכה חשובה להם שלא הלכו לעמוד פנים מול פנים, ומוכח מכך דבדיעבד כגון העם שבשדות יוצאים אף שאינם פנים כנגד פנים. וזה לכאורה דלא כמש"כ המש"ב לפני כן (ס"ק ג) שילפינן בגמרא שצריך להיות פנים כנגד פנים, וכתבו רוב הפוסקים וכמעט כולם דהני כוליה לעיובא הוא ואפילו דביעבד לא יצאו באופן אחר'.

תשובות יש לשלוח לפסק 02-6540269
עד כ"ה אייר תשע"ו, בן השולחים תשובה נכונה תערך הנגלה על סט משנה ברורה מהדורת דרשו.

משום שהשכינה נמצאת לצדו, ואין צורך במלאכים שיבינו את התפילה ויכניסוה לפני כסא הכבוד.
"מתוך הדין הזה העלה הרב שליט"א שאלה מאוד מעניינת", מספר הרב חיים משה כץ, "מה הדין כשאדם מתפלל על מקורבו הרב חיים משה כץ הי"ו, שגם כתב את ההערות היוצאות מתוך השיעור, ומרכז אותן לדפוס, כדי לשמוע מעט על השיעור ועל אופיו.

לא בכדי הפך שיעורו של הגרש"א שטרן למפורסם באזור בתוך זמן קצר. הלימוד כאן פורה במיוחד. עם דיונים מרתקים העולים ועולים במהלך השיעור, ובהמשך הם מובאים במדור מיוחד בעלון 'דעת ההלכה' היוצא לאור מידי שבוע וכולל את כל פסקי ההלכות של הרב שליט"א.

"השיעור משפיע על כל היום", הוא אומר. "בשיעור הראשון שהתקיים לפני כחודשיים, ויבר הרב על כך שנופא בתר ירשא גריר, ושכשלומדים הלכה בשעת בוקר, מיד כשמתחילים את סדר היום, הרי שהיום כולו מתנהל על פי ההלכה. משתתפי השיעור כולם מודים פה אחד שהם אכן מרגישים כך. התפילה נראית אחרת, היום כולו נראה אחרת. העובדה שזהו שיעור מעניין במיוחד, מסייעת גם לשמור על למדים קבועים למרות השעה המוקדמת יחסית. חלק מהמשתתפים הם אברכים הלומדים בסולל הבוקר שמתקיים במקום, אך יש גם לא מעט אנשים שבאים במיוחד בגלל השיעור המרתק שאט אט מתחיל להתפרסם באזור ולמשוך יותר קהל".

"בפורים, לפני תפילת שחרית, התאסף כאן קהל רב לשיעור שבטיעתא דשמיא נפלאה עסק השנה בעיני היום, ודיבר על הנושא של תפילה מתוך שכרות. היה זה ממש הלכה למעשה בן יום... כמה נפלא היה המחזה לאחר השיעור, כשעשרות אנשים עמדו והתווכחו בהלכה, מנסים לחדד את הנושאים שנידונו במהלך השיעור רגע לפני שמתחילים תפילת שחרית... כל יום לאחר השיעור ישנם ניגונים שעולים, אבל בפורים כשהיה קהל של למעלה ממאה איש, היה זה נמונן ביתר שאת".

ויש שהשיבו וביניהם הרב אברהם משה גינצבורג שמי ששאל מטר בימות החמה אם יאמר כעת 'ותן ברכה' אינו אלא כנוסיף על ברכתו ולא מני לתקן מה שכבר קלקל, ואילו מי ששיכח לשאול שמים בימות הגשמים יכול לשאול במקום שעומד ואין זו הוספה מיותרת על ברכתו.

ויש שהשיבו וביניהם הרב אברהם משה גינצבורג שמי ששאל מטר בימות החמה אם יאמר כעת 'ותן ברכה' אינו אלא כנוסיף על ברכתו ולא מני לתקן מה שכבר קלקל, ואילו מי ששיכח לשאול שמים בימות הגשמים יכול לשאול במקום שעומד ואין זו הוספה מיותרת על ברכתו.

ויש שהשיבו וביניהם הרב אברהם משה גינצבורג שמי ששאל מטר בימות החמה אם יאמר כעת 'ותן ברכה' אינו אלא כנוסיף על ברכתו ולא מני לתקן מה שכבר קלקל, ואילו מי ששיכח לשאול שמים בימות הגשמים יכול לשאול במקום שעומד ואין זו הוספה מיותרת על ברכתו.

הזוכים בכרטי משנה ברורה

במדור לחידודי שמענתא גליון 29

בסט משנה ברורה דרשו זכה: הרב חיים י. יעקבזון מירושלים

בכרטי משנה ברורה זכו: הרב ישראל אליאך מירושלים והבחור יחזקע סלומון מאלעד

'דף היומי בהלכה'. מחזור שני תשע"ה - תשפ"ב

הדף היומי בהלכה

נדונים מרכזיים הנלמדים החודש במסגרת ה'דף היומי בהלכה'

גליון מס' 32 חודש אייר תשע"ו

מה תיקן החפץ חיים במודעה שהודיעה על דרשותו?

שמחה מיוחדת בהיכלי התורה בארץ ובעולם עם סיום חלק א' של המשנה ברורה. במחזור השני של לימוד 'הדף היומי בהלכה'. אמנם זהו סיום רק על החלק הראשון במשנה ברורה, אך בוודאי גם סיום חלק יחיד זה יש בו מן השלמות, כי הרי גם מרנא החפץ חיים זצ"ל ניכף בסיימו לכתוב את חיבורו הגדול עד אחר הלכות תפילה (סוף חלק א'), החל מיד בהדפסת ומכירת חלק זה, ולא המתין עד שיהיה מוכן המשך הביאור על סימנם נוספים.

שנים רבות עברו עד שעולם התורה זכה בכל ששת חלקי המשנה ברורה: החלק הראשון הסתיים בשנת תרמ"ג, ואילו המשנה ברורה במלואו על כל ששת חלקיו, הושלם רק בשנת תרס"ז.

מטשה מעניין מסופר על התקופה בה מסתובב היה החפץ חיים למכור את הכרך הראשון בספר משנה ברורה.
כמה חודשים תושלם מלאכת הרכבת פסים של כמה עשרות קילומטרים. הרי אם יעבור אדם שאינו חכם וישאל את העובדים: 'למה לכם העבודה הזאת, וכי מה תכליתו יש בה, הרי היא גוזלת רוב זמן והמון כסונו?' הרי הם ישיבו לו כשבת שחוק על פניהם: 'המתן עד שתכלה העבודה, והרכבת תסביע בני אדם על המסילה הזו, הרי כל מטר ומטר מן המסילה הולך אל לאין ערוך, ואז תיווכח כי כל פעמינו היה כדאי'.

כן הוא הדבר - היה מחזק החפץ חיים את בנו - כשחפץ ה' בידינו יצילו ונזכה לסיים את אשר התחלנו, כשהמשנה ברורה כרכבת משוכללת תנחה את הלומדים בבטחה במסילה הסלולה, אז ננוכח כי העבודה היתה כדאית, ונראה שכר בעמלנו.

מתחילים בחודש זה לימוד חלק שני של המשנה ברורה

הצטרך לרבבות הלומדים - בני העולם הבא!

התקשרו עכשיו: 02-5609000

לומדים החודש

הדף היומי בהלכה: סימן קכ"ז - סימן קל"א סעיף ד'

שמירת הלשון: ח"ב פרק א' - פרק ח'

הדף היומי בבלי - קנין תורה: קידושין דף נ"ט - בבא קמא דף ו'

קנין משניות: כלים פ"כ מ"א - פ"כ"ב מ"י

/// הרב ישראל ליוש

החודש הזה לכם...

התחלה שאחרי ההתחלה

בימים אלו מתחילים רבבות לומדי 'הדף היומי בהלכה' את חלק ב' של המשנה ברורה, קצת יותר משנה אחרי שהחל המחזור השני של ה'דף היומי בהלכה'.

אלו שזכו להצטרף ללימוד בתחילת המחזור, מרגישים כיום מתיקות מיוחדת בלימוד. הם סימו זה עתה כרך שלם מהמשנה ברורה! מכריזה לכריכה! והכל מלימוד שברוב המקרים אינו תופס יותר מרובע שעה של לימוד ביום. אי אפשר שלא להרגיש סיפוק יוצא דופן משיג עצום שכזה.

לצד הרגשת הסיפוק מסיום החלק הראשון מבין ששת חלקי המשנה ברורה, מקננת בלב הלומדים גם הרגשה של התחדשות, אוירה של התרעננות. מתחילים כרך חדש. זו התחלה של ברכה חדשה שבניא אל בתונו ולא סדר הלימוד שלנו. כמה סימבולית היא העובדה שכרך ב' בתחילתו אכן עוסק בברכת כהנים באהבה...

התחלה זו שלובה בהתחלה נוספת: בימים אלו מתחילים לומדי הדף היומי בהלכה את החלק השני של ספר 'שמירת הלשון', בחלק המוסר היומי, ושתי ההתחלות הללו צועדות כתף אל כתף עם תחושת ההתחדשות האופפת את עולם התורה כולו, בימים שבהם מתחילים מאות אלפי בני הישיבות את זמן הקיץ הבעל"ט.

שתי התחושות הללו מרוממות ומרעננות את הנפש: גם הסיפוק על העבר, וגם ההתחלה החדשה. אך יש ביניהן הבדל תהומי: בעוד תחושת הסיפוק שמורה רק למי שכבר טרחו, יגעו ועמלו בשנה האחרונה, וזכו לסיים את הכרך הראשון של המשנה ברורה, להתלהבות של ההתחלה יכולים להצטרף גם אלו שעד עתה נותרו מאחור. כי מי שרוצה לזכות ולחוש את אותה תחושת סיפוק מיוחדת בסיום כרך ב' בשנה הבאה, אל לו להתעלם מההתחלה המרגשת שהוא יכול להרגיש כבר עתה.

"מוכאן ואילך, יערב לכם"

העורך

הסוגיא המרכזית

נידונים מרכזיים הנלמדים ב'דף היומי בהלכה' החדש*

האם מותר לכהנים לעבור לפני המתפלל כדי לעלות לדוכן, או כדי ליטול ידים לפני עליתם לדוכן? האם כהן יכול לעלות לדוכן בנעלי בית? האם מותר לכהנים בחורים בישיבה קטנה לעלות בקביעות לדוכן? מדוע התפילה לביטול חלומות, נאמרת דוקא בשעת ברכת כהנים? כיצד ינהג מי שמתפלל במקום שנוהגים לומר תחנון קודם והוא רחום או להיפך, שלא כמנהגו? מה הטעם שבירושלים נופלים על אפים בכל מקום גם כשאין ספר תורה? מה עיקר ההקפדה במה שנופלים על אפים בעת אמירת התחנון? מה עצתו של הגר"ח פ"ש שייבגר לחתן שיוכל להתפלל בבית נכסת כל שבעת ימי המשתה?

האם מותר לכהנים לעבור לפני המתפלל כדי לעלות לדוכן, או כדי ליטול ידים לפני עליתם לדוכן?

כהנים העולים לדוכן ואין להם אפשרות לעבור אלא כנגד התפלה, דעת החז"א (הגר"ח קניבסקי בשם, דעת טהם עמ' שפס) שמותר להם לעבור, כיון שהוא לצורך מצוה דאורייתא.

וכהן שלצורך נטילת ידיו ולברכת כהנים צריך לעבור כנגד התפלה, דעת הגרי"ש אלישיב (ראבע אמות של תפלה עמ' ששל, ושערי חן הגרי"ש אלישיב בברכת כו,א).

שמותר להם לעבור, או מטעם שמבטל כוונתו של המתפלל, ולענין מצוה יש לסמוך על דעת המקילים שהיום אין כוונה אמיתית בתפילה, או מטעם שמפסיק בין המתפלל לשכינה, ולטעם זה מותר לצורך מצוה [בד' אמות של תפלה כתב שם שהגרישי"א אמר לו שכן נהגו בירושלים]. ובשו"ת מנחת יצחק (ח"ח סי' ז') כתב שאם אי אפשר באופן אחר, יעבור בצדי המתפלל, שכיון שהוא לצורך מצוה נחשב כשעת הדחק, ואפשר לסמוך על הא"ר שמהצדדים שלפניו מותר לעבור. מאידך, בשו"ת אור לציון (ח"ב פ"ח תשובה כא) כתב שאסור לו לעבור, ויסמוך על הנטילה שבטל בבוקר, אלא אם כן לא נטל את ידיו בבוקר כראוי, כגון ביום כיפור ותשעה באב או שהטיח דעתו במתפלל בבוקר.

וישראל הרוצה לעבור כנגד המתפלל כדי לעמוד בברכת כהנים כשפניו כנגד פני הכהנים, דעת הגר"ח קניבסקי (שאלת כפים כהלכתה עם עק) שאסור לעשות כן [ראה דעת נוטה (עמ' שפס) שיש שאל כהנא כהנא (ח"ב פ"ח תשובה טז), ודעת הגרש"ז אויערבך (שיח הולכה ח"ב סי' קנח ט"ז ע"ו) שאם עובר רק מהצד המנהג שלא לחשוש לזה אפילו לכתחילה.

האם כהן יכול לעלות לדוכן בנעלי בית?

כהנים העולים לדוכן, לא יעלו במנעליהם, כך פסק השו"ע (סימן קנח סעיף ה), ובטעם הדבר כתב המשגיב (סי' טו) שחוששים שמא תפסק לו הרצועה ונגאי הוא לכהן, ויתלוצצו עליו שסגדו כוונתו ולכן יקשרנה בעוד חביון מברכים, ואמרו שגדול כן גרושה וכן חלוצה ולכן יושב ולא עולה לדוכן. ולא פלוג חכמים בתקנתם ואסרו גם מנעלים לא רצועות.

אכן בחי' שוקיים [הם מנעלים ארוכים המגיעים עד הירך, ואין בהם את החשש של שמא יקשרנו כלל] כתב בשו"ע שמתור לעלות איתם לדוכן, והרמ"א כתב שחמורים אם הם של עור, וסיים שנהגו להקל במקצת מקומות, וכתב המשגיב (סי' ת"ק) שמכל מקום בבתי שוקיים הנוהגים ללכת איתם בשוק בטיט, אין להקל בהם מפני כבוד הציבור, והוסף שלפי זה גם במנעלי גומי שלטן [ערדליים] אין ללכת כי הדרך ללכת בהם בשוק בטיט.

ובנעלי בית שלטן [העשויות מבד או גומי וכדו'] שאין הולכים בהן בשוק בטיט, וכן כל נעליים כיוצא בהן, כתב בשו"ת פנים מאירות (ח"ב סימן כת, והביא גם השער' סאן סי' ז') וכן הבן איש חי (שנה א פרשת תצוה אות ו), שאין עולין בהם לדוכן. ודעת הגרש"ז אויערבך (ליכות שלמה תפילה פ"י סי"א) שמעיקר הדין יכולים לעלות בנעלי בד ללא שרוכים לדוכן [ולדעתו הפנים מאירות אסר דוקא בנעלי בד הקשורות בשרוכים]. אולם ראוי להחמיר בדבר, משום שקלי הדעת יבואו להתיר הכל.

האם מותר לכהנים בחורים בישיבה קטנה לעלות בקביעות לדוכן?

קטן שהביא שתי שערות, כתב השו"ע (סימן קנח סעיף לז) שמותר לו לעלות לדוכן דוקא באקראי ולא באופן קבוע עד שיתמלא זקנו, שאז יכול לעלות לישא כפוי אפילו ביחיד, וכל שהגיע לגיל שראוי להתמלא זקנו, אף על פי שלא התמלא זקנו, נקרא התמלא זקנו.

ובטעם הדבר שמי שעדיין לא הגיע לגיל שהתמלא זקנו, לא יעלה בקביעות לדוכן, כתב המשגיב (סי' קנד) שהוא מפני כבוד הציבור, שאין כבוד לציבור שיברכס תמיד בקביעות וביחיד מי שלא התמלא זקנו.

ובישיבות לצעירים שרוב ציבור המתפללים הם נערים שעדיין לא התמלא זקנם, כתב בשו"ת אור לציון (ח"ב פ"ח תשובה ז') שכיון שהציבור הוא בגיל זה, אין בכך חסרון של כבוד הציבור, ונושאים פניהם [אפילו שיש שם רב או מחנך, ואף אם הם כהנים].

ובשו"ת מנחת יצחק (ח"ח סימן טו) כתב, שהבחורים יקבעו תור ביניהם ויעלה כל יום כהן אחר שלא התמלא זקנו, כדי שלא יעלה בקביעות כהן אחד שלא נתמלא זקנו.

ואם ברוב הפעמים עולים לדוכן כהנים שנתמלא זקנם, כתב בשו"ת מנחת יצחק (ע"ט) שיכול זה שלא נתמלא זקנו לישא כפוי גם באותם הימים שהכהנים שנתמלא זקנם אינם נמצאים, ונחשב בגדר אקראי, כי אותם הימים שעלו עמם אינם עולים בחשבון, וממילא הימים שמברך לבדו, אינם אלא אקראי.

מדוע התפילה לביטול חלומות, נאמרת דוקא בשעת ברכת כהנים?

מי שראה חלום ולא ידע פשרו, כתב השו"ע (סימן קלא סיפ"א) שיאמר בשעה שהכהנים עולים לדוכן 'דבונ של עולם אני שלך וחלומותי שלך וכו'.

והטעם שאמירת ריבשעי' שייכת לברכת כהנים, כתב רב נסים גאון (ברכות ג, ב) בשם מדרש תנחומא פרשת שלח שנסמך על הפסוק "נהגו מותנו שלשלמה ששים גבוים סביב לה מגבורי ישראל, כולם אחוזי חרב מלומדי מלחמה

על פניו לפני ארון ד". ומטעם זה כתב הגר"ם טוקצינסקי (בספרו הליכות ארץ ישראל סי' א את סיט'), שמנהג ירושלים ליפול נפילת אפים אפילו במקום שאין ספר תורה, משום שבירושלים כל מקום נקרא 'לפני ה', וכן כתב בשו"ת אגרות משה (י"ד ח"ג סי' קנט), והוסיף, שאין הנהגה זו נחשבת שינוי מנהג, וכל אדם שבא לירושלים צריך לנהוג כן.

ופפני שהטעם הוא משום קדושת ירושלים, דעת הגרש"ז אויערבך (אש ישראל פכיה הע' לו) שיש לנהוג כן רק בירושלים שבין החומות המקודשות בקדושת ירושלים, ולא במקומות החדשים. ולענין המנהג כתב הגרש"ז אויערבך (תשובה להגר"י בורדיאנסקי ע"ט), שבכל ירושלים, אף שלא בתוך החומות, נוהגים שנופלים על פניהם אפילו שאין ספר תורה.

אולם בתשובה (כת', הובא בהליכות שלמה תפלה פ"יא סי"א) הוסיף, שהמדקדים נוהגים מחוץ לחומות לאמורו בלא נפילת אפים.

מה עיקר ההקפדה במה שנופלים על אפים בעת אמירת התחנון?

בענין החיוב ליפול אפיים בעת אמירת התחנון, כתב המשגיב (סימן קלא סי' ז') שבמים הראשונים נהגו ליפול על פניהם בדרך קידה, והיינו ליפול על פניו ארצה שלא בפניהם ידים ורגלים, ועכשיו לא נהגו כן אלא בהטיית הראש וכיסוי הפנים בלבד, ונוהגים לכסות הפנים בבגד ולא די כיסוי היד שנופל פניו עליה, לפי שהיד והפנים גוף אחד ואין הגוף יכול לכסות עצמו [ולכן נהגו ליפול על היד כשהבגד מבידול בין פניו לידו].

ומשמע שעיקר הקפיידא הוא כיסוי הפנים, ובטעם הדבר, כתב רבנו בחי' (במדבר טו כב) שהוא מתכסיי התפילה, מפני שכיסוי הפנים הוא מדרכי הענה והובשה לפי שהמתפלל שכינוה נכנעו, והכל ליראת ד' יתברך. ובמטה משה (סי' דה) כתב, שטעם כיסוי הפנים הוא כדי שלא יאא כל אחד שחלומות ישראל שלא כחלומות עכו"ם אפשר לבטלם, כיון שאינם על ידי של, וכן הכהנים המקבלים שפע מהקב"ה הם המתאימים לבטל החלום.

כיצד ינהג מי שמתפלל במקום שנוהגים לומר תחנון קודם 'והוא רחום' או להיפך, שלא כמנהגו?

בענין המנהג היכן לומר את נפילת אפיים בשני וחמישי, שאז אומרים 'והוא רחום' האם לפני או לאחרי? משמעות דברי המשגיב (סימן קלא סי' א) שאומרים, אחרי והוא רחום, ממה שכתב על ההלכה שאין לדבר בין שמונה עשרה

לנפילת אפיים, שזה דווקא כמפסיק ועוסק בדברים אחרים לגמרי אבל לא לגבי דבר שבקדושה כגון מה שמפסיקים בתחינות של 'והוא רחום' לפני נפילת אפיים [בפי' שני וחמישי]. אכן, יש נוהגים להקדים נפילת אפים ליהוה רחום, וכמו שכתב השערי תשובה (סי' א).

ואם נמצא בבית הכנסת שנהגו לומר בו תחנון קודם 'והוא רחום', ומנהגו אינו כן, או להיפך, דעת הגרש"ז אויערבך (אש ישראל פכיה הע' כא) והגר"ש אלישיב (תפלה כהלכתה פ"ד הע' טו) שכיון שכיום המנהגים חלוקים בכל מקום, אין בכך משום לא תתגודדו'. [נאם מתפלל במקום שכל הנמצאים בו נוהגים בדרך אחת, ויהיה ניכר שינוי מנהגו, דעת הגרש"ז אויערבך (אש ישראל ע"ט) שאפשר שינהג ככותם].

מאידך, בשו"ת אגרות משה (א"ח ח"ג סי' טפ) ובשו"ת אד נדברו (ח"ד סי' כו, ט) הוא בריך בידו כולל ב"ו ס"ק קנט) כתבו, שאין לשנות ממונהג המקום.

ומהוה, דעת הגרש"ז אויערבך (תפילה כהלכתה עם הע' מא) שלא ימנע מלבוא לבית הכנסת, ואין דינו כחתן, משום שבחתן יש אומרים שבשבעת ימי המשתה פטור מתפילה לנמרי, ועל כן גם חובת תפילה בציבור קלה אצלו, וכן דעת הגר"י קרליץ (סיפ' חיים נטת חסידים' שחלוק דינו של מוהל מדינו של חתן לענין זה, שהרי מצות המילה היא חובה המוטלת על כלל ישראל, ואילו חתן, שמחתו הפרטית היא, אלא שהציבור שמח עמו.

לאור החסידות

מי שבא לברך את ישראל צריך שיאהב אותם אהבה עזה ואפילו את הפחות שבפחותים

שו"ע, סימן קכ"ח, סעיף ט': כשעוקרים כהנים רגליהם לעלות לדוכן אומרים יהי רצון... שתהא ברכה זו שצוינתו לברך את עמך ישראל ברכה שלמה ולא יהא בה מכשול ונון.

איתא ב'מאור ושמש' (פרשת נשא), על הכתוב "דבר אל אהרן ואל בניו לאמור תה כהנתו בני ישראל אמור להם". למה לא כתיב "דבר להם", רק "אמור להם".

"ובזה נראה לי כי הפסוק ירמוז שמי שבא לברך את ישראל, צריך שיהיה בו מדה זו, שיהיה אוהב אותם אהבה עזה בנפשו ובלבבו, ואפילו לפחות שבפחותים מישראל יאהב כנפשו... ועל ידי זה הוא מעורר רחמים וחסדים גדולים, וממשיך עליהם כל מיני ברכות".

ובהמשך דבריו מבאר שמפני זה הטעם נאמר דווקא "אמור להם", ולא "דבר להם", על דרך הכתוב "את ה' האמרת היום", כלומר לשון חשיבות, וביאור שהקב"ה ציווה לכהנים, אמור להם - שתברכו אותם, את ישראל, במידה זו שהיו חשויים בעיניכם ואתם אוהבים אותם אהבה עזה.

וכען זה איתא בתפארת שלמה' (פרשת שמיו), על הפסוק "וישא אהרן את ידיו ויברכם, וירד מעשות החטאת".

ובביאור הכתוב מרחיב הר"ק מראדמוסק זיע"א, על פי מאמר חז"ל "אין מעבירין על המצוות", שכשהיציר בא אל האדם בשנתו להתפלל לפני ה', ומקור אותו בטענה "הלא אתה מלא עוון ואין ימלא לבבך לנשת אל הקודש", וכן גם בכל עניני העבודה והמצוות, והתשובה לזה היא שכאדם מתפלל ומקיים מצווה, הוא צריך להשיח מלבו את העבירות והחטאים שעשה. "אין מעבירין על המצוות", כלומר אין מביאים את העבירות אל המצוות, ואין זוכרים אותן כלל וכלל. כן פירש על דרך זה את מאמר הכתוב "סור מרע ועשה טוב", היינו שבעת שאתה בא לעשות טוב, עלך להסיר את הרע שעשית ממחשבתך, ולכל יעלה על זכרוך.

כך גם אהרן הכהן השיח מלבו את החטאים, והחשיב את בני ישראל כנקיים ומזוככים מכל סיג ופגם, ובשעה שהיה מברך את ישראל, "יריד מעשות החטאת", הסיר מלבו כל זכרון לחטאת שלהם ולעונותיהם, כי היה אוהב אותם אהבה עזה כאילו אין בהם שום פגם.

ואפשר לומר שזאת גם הכוונה בתפלה שאומרים הכהנים בעלותם לדוכן לברך את ישראל, שתהיה הברכה ללא מכשול ועוון, וככ"ל.

ואחרי ששמענו וגם ראינו כזאת, אולי אפשר להחזיר הדברים על מה שהביא המאור ושמש' בפרשת נשא, ולתת טעם נוסף כמה שכתב "אמור להם", היינו שהכהנים יחשיבו גם את הברכה שלהם עצמם בעת שהם מברכים את בני ישראל - שיאמירו את ברכתם, כי הרי בשעה שהם מקיימים את מצות ברכת כהנים, הם צריכים להרגיש בעצמם כאילו היו נקיים ומזוככים מכל עוון, ואם כן בוודאי שיש להם לדקדק יותר בכונת הברכה שהרי השפעתה גדולה עד אין חקר.

בתחילת החלק השני של ספרו 'שמירת הלשון', כותב מרנא החפץ חיים באריכות רבה עד כמה חטא הלשון פוגע ברוחניות המדבר לשה"ר, משרה רוח של נטומא על כל דיבורי התורה והתפילה שלו, וגורם שכל המצוות והמעשים יהיו פגומים.

אולם לצד ההתעוררות הגדולה הבאה עם לימוד הדברים הללו, ישנו חשש כבד של נפילה לליאוש. אם ממילא התורה והתפילה לא עולים למעלה, ואם ממילא המעשים, אפילו הטובים ביותר, אינם מתקנים ואינם טהורים בגלל חטא הלשון והרהורי יעבירה, אולי באמת אין טעם להתמאץ בלימוד התורה ובכוננת התפילה החילה וחס?

ועל כך כותב מרנא החפץ חיים בכתב לשוננו, בסוף פרק ב': "ובכל זאת אל יפל לב האדם עליו, אף מי ש'שקעה לו לטהר מחשבותיו ולהסיר לנקייה הרהורי עברה מלבו, דאם כן גם מצויותו ותורתויו לא יעילו לקדש נפשו ואין יגיע לתכליתו?

אבל העקר בזה מה שאמרו ז"ל: הבא לטהר מסייעין אותו, וכיון שבכל לבבו הוא חפץ להסיר מחשבתו רעה מלבו, בודאי יעזרוהו מן השמים על זה, ויסללה אין לו לבטל שום מצוה ותורה אף שאין מחשבתו טהורה לנקייה. ובכונן זה אמר: יעסק אדם בתורה ומצות אף שלא לטקה, שפתוך שלא לטקה בא לטקה, הינו שקדשת התורה והמצוה וסייעוהו, ש'קהה בידו לצשות וללמד גם לטקה.

וזה שגידעו ב'פסוק הנזכר לעיל גופה, שמתחלה כתוב: "זזכרתם את כל מצות ה' ועשיתם אתם", כתב מצוה ה', הינו לשם ה', רק לענין זכינה, אבל לא בעשייה. שלא הגיע ענין לטקרת הפחשבה במקעשה המצוות, בכל זאת יביאו אותו מעשיו אלה להסיר מחשבות הלב ולהתמקך על תאוותיו, ואחר כך יבוא למדרכה: "ועשיתם אתם כל מצוותי" שגם העשייה תהיה רק לשם ה', ובזה יבוא לקדגרת הקדשה: "והיייתם קדשים". אמנם כל זה בפי' שבא לטהר ומתמקך להסיר מחשבות רעות ולהקטנע מתאוותיו. אך "בא לטהר מסייעין אותו".

כשרעדו הלבבות

מאת: יעקב א. לוסינגמן

הלבבות חישובו להתפקע מועצמת הרגשות ששצפו בתוכם, מטלטלים את הנימים הדקים ומרעיידים את חדרי הלב. העיניים מצועפות במסך דקיק של התרגשות דומעת, דממת הוד שורת בין קירות החדר שזכו להיות עדים למעמד קודש שכזה.

בזה אחר זה פסעו פניהם גדולי ישראל, עיני העדה, מנהיגי הדור ופרנסיו הרחוניים. כולם יושבים סביב שולחן אחד, בלב אחד, עם מטרה מאוחדת: לחזק את לימוד 'הדף היומי בהלכה', ולהעמיק את המהפכה שכבר פשטה בעולם כולו.

כל חברי מועצת הנשיאות של 'הדף היומי בהלכה' השתתפו בכינוס השני של המועצה: מרן ראש הישיבה הגראי"ל שטיינמן שליט"א, מרן הגר"ג אדלשטיין שליט"א מראשי ישיבת פוניבז', הגאון הגדול רבי שמעון בעדני שליט"א חבר מועצת חכמי התורה, מרן אדמו"ר מויז'ניץ שליט"א, כ"ק מרן אדמו"ר מצאנז שליט"א, כ"ק מרן אדמו"ר מסערט ויז'ניץ שליט"א, הגאון הגדול רבי יצחק שיינר שליט"א ראש ישיבת קמניץ, הגאון הגדול רבי ברוך דב פורבסקי שליט"א מראשי ישיבת פוניבז', הגאון הגדול רבי דוד כהן שליט"א ראש ישיבת חברון, כ"ק מרן אדמו"ר מאלכסנדר שליט"א וכ"ק מרן אדמו"ר ממודז'יץ שליט"א. כ"ק מרן אדמו"ר מביאן שליט"א, שנבצר ממנו להשתתף, שלח למעמד הכינוס את ראש ישיבת באיאן הגאון רבי צבי רבינוביץ שליט"א.

רבים מהנלווים אל גדולי ישראל היו נכוחים גם במעמד ייסוד מועצת הנשיאות של 'הדף היומי בהלכה', שהתקיים בבית מרן אדמו"ר מויז'ניץ שליט"א, בחדר בו קיבלו אבותיו הקדושים את קהל הרבבות שהגיעו להיוועץ, לקבל הדרכה ולהיפקד בדבר ישועה ורחמים. המעמד דומה במהותו לזה שקדם לו, היעד הוא אותו יעד, המטרה אותה מטרה, ואפילו חלק מדברי החיזוק שנשמעו כאן כבר הושמעו באותו אירוע היסטורי, ובכל זאת, דומה כי הפעם יש כאן תחושה של סיפוק גדול, שמחה עצומה נסוכה על פני גדולי התורה שמלווים את תקנת לימוד הדף היומי בהלכה, ועדים להתפשטות העוצמה של המהפכה בכל רחבי העולם היהודי.

רק באחרונה נפתחו מוקדי שיעורים חדשים של 'הדף היומי בהלכה' בפנמה ובהונגריה, לאחר שכבר בשנים קודמות הורחבה הפעילות למדינות רבות נוספות, בהן דרום אפריקה, אוסטרליה, ונצואלה, ברזיל, מקסיקו, ארגנטינה, בלגיה, שווייץ, בלארוס, רוסיה, אוקראינה, צרפת, בריטניה, קנדה ובמדינות רבות בארה"ב, בהן גם כאלו שהריכוז של יהודים שומרי תורה ומצוות הקיים בהן קטן מאוד.

התפוצה הרחבה ברחבי העולם כולו היא רק תוספת על מערך השיעורים הענק שהוקם בכל רחבי הארץ. לאחר שבמשך שנות הלימוד במסגרת המחזור הראשון של 'הדף היומי בהלכה'

בכל פינה יהודית בעולם.

^[1] הנושאים הנוכחים בסדר זה מקורם בסיד' מהדורת דרוש בסיוסנים אלו, ולהלכה למעשה יש לעיין במקורות